

Qinngornerit ioninngortitsisartut pillugit aamma qinngornernut illersuuteqarnissaq pillugu Inatsisartut Inatsisaannut nr. x, ulloq xx. xx 2015-imeersumut siunnersuut.

pillugu

Ilaqutariinnermut Peqqissutsimullu Ataatsimiititaliap isumaliutissiissutaa

Siunnersuutip aappassaaneerseqarnissaanut saqqummiunneqartoq

Ataatsimiititaliaq kingullermik suliarinninnermini ukuninnga inuttaqarpoq:

Inatsisartunut ilaasortaq Tillie Martinussen, Demokraatit, siulittaasoq
Inatsisartunut ilaasortaq Agathe fontain, Inuit Ataqtigiit, siulittaasup tullia
Inatsisartunut ilaasortaq Jess Svane, Siumut
Inatsisartunut ilaasortaq Laura Tàunâjik, Siumut
Inatsisartunut ilaasortaq Ineqi Kielsen, Siumut
Inatsisartunut ilaasortaq Ane Hansen, Inuit Ataqtigiit
Inatsisartunut ilaasortaq Mimi Karlsen, Inuit Ataqtigiit

UKA 2015-imi ulloq 30. september 2015-imi siullermeerinerup kingorna siunnersuut ataatsimiititaliamit sukumiisumik misissorneqarpoq.

1. Siunnersuutip imarisaa siunertaalu

Siunnersuutip imarisaa siunertaalu oqallinnermi qularineqaleraluarnarat ataatsimiititaliamit maluginiarneqarpoq. Isumaliutissiisummi matumani ataatsimiititaliap paasinarsisinniassavaa.

Qinngornernik ioninngortitsisartunik atuinnermut sunnertinnermullu inatsit siunnerfilimmik atorineqartarpoq, inatsisip atuuffigisaa atorineqanngippat imaluunniit oqartussaaffigineqalersimannngippat. Pineqartut sulluunniit qinngornernut ioninngortitsisartunut illersorneqarnissamut tunngasut qulakkeerneqarnissaat inatsimmi siunertarineqarpoq. Qinngornernik ioninngortitsisartunik eqqugaanissamut atatillugu innuttaasut eqqarsaatigineqarnissaat suliniuteqarfigineqarnissaallu inatsimmit qulakkeerneqassaaq. Kalaallit Nunaanni avatangiisit pillugit inatsimmi ilanngunneqarsimasut matumani ilaatinneqanngillat.

Peqqinnissaqarfimmi aamma kigutileriffinni, imaani sullissiffiusut il.il. kiisalu assersuutigalugu ilisimatusarluni ilisimasassarsiornerit aamma assersuutigalugu namminersorlutik inuutissarsiuteqartut inatsisissatut siunnersuummi ilaatigut maleruagassiuunneqarput. Matumani ataatsimut isigalugu innuttaasut napparsimasullu katsorsarneqarnerminni qinngornernik ulorianartorsiorsinnaasunut tunngatillugu. Tamanna imatut paasineqassaaq inatsimmi matumani malittarisassaliuunneqarput qinngornernut illersuinissamut, annertussutsinut nakkutilliinernut, annertussutsinik killeqartitsinernut, uuttuisarnernut sullissinernut, nakkutilliinernut, uninngatitsineq atortullu ioninngortitsisartunik atuisut il.il.

Qinngornernut ulorianartunut illersuinissamut tunngasup Kalaallit Nunaanni ataatsimoortumik malittarisassiuunneqarnissaa ullumikkut amigaataavoq. Napparsimavitsinni kigutilerivitsinnilu napparsimasunut qinnguartaammik atuinnermut atatillugu Kalaallit Nunaanni inatsimmi maleruagassiuisoqarsimanngilaq. Peqqinnissaqarfimmi sulisut katsorsaasutut suliaqartut sulinermi avatangiisit pillugit inatsimmit illersugaapput, napparsimasulli illersugaanngillat. Pissutsit taakku mittarfinni timimut qinnguartaanermut atuinnermi atuupput. Sulisut scannerisartut sulinermi avatangiisit pillugit inatsimmi illersugaapput, angalasut illersugaanngillat. Inatsisissatut siunnersuummi matumani ilaatigut siunertarineqarpoq tamatuma maleruagassiuunneqarnissaa.

Inatsisissatut sinaakkutissaq nutaaq Peqqinnissamut Naalakkersuisoqarfiup akisussaaffiisa iluini Kalaallit Nunaannut attuumassuteqartunut ilaatigut **maleruagassiuussisoqarnissaa** siunertarineqarpoq. Suliassaqaqarfinnut allanut sukumiinerusumik killeqartinneqarnissaa siunissami nalunaarusiassami erseqqissarneqassasoq inatsisissatut siunnersuummi ataatsimut oqaaseqaatini atuarneqarsinnaavoq.

1.1 Inatsisip aatsitassarsiornermut attuumassuteqarnera

§ 1. Imm. 5-imut Naalakkersuisut oqaaseqaataanni ima allassimasoqartoq ataatsimiititaliamit maluginiarneqarpoq:

“Aatsitassanik sammisunut tunngatillugu ileqqoq atorneqartoq tassaavoq oqartussaasut ataatsimoortumik ataqatigiittumik suliaqartarnerat, tassani ingerlatsineq aatsitassanut inatsit tunngavigalugu ingerlanneqartarpoq pissutsit aamma mianerisassat attuumassuteqartut ataatsimoortumik aamma ataqatigiissaakkamik isummerfigineqartarlutik, tamatumunnga ilanngullugit isumannaallisaaneq, peqqissuseq aamma avatangiisit. Tamanna aalajangersaavigineqartarpoq manna tikillugu ileqqusoq malillugu, tassa Naalakkersuisut Aatsitassanut Ikummatissanullu Inatsit tunngavigalugu akuersissutinik nalunaaruteqarnerminni akuersissutinut tunngatillugu pissutsinut tamanut atugassarititaasunik aalajangersaasinnaammata. Aatsitassarsiornermik ingerlatsinerit akuersissuteqarneq

tunngavigalugu ingerlanneqartut, ingerlanneqartussaapput nunani tamalaani pitsaasumik iliornissamik akuerisaasoq tunngavigalugu, tassani pissutsit assigisaasa iluanni.

Tamanna imatut paasineqassaaq qinngornernut illersorneqarnissamut tunngatillugu suliffeqarfiit iliuuserisaat inatsisissatut siunnersuummi matumani maleruaqqusat malinnerisa saniatigut, taamatuttaaq nunani tamalaani akuerisaasut ileqqut pitsaasut malillugit tamanna ingerlanneqassasoq. Tamatumani assersuutaasinnaapput IAEA-mi ilitersuutit aamma maleruaqqusat uranisiorfinni sulinermut tunngatillugu.

Akuersissutini atugassarititaasunik aalajangersaanermut tunngatillugu, tassa isumannaallisaanermut, peqqissutsimut aamma avatangiisinut tunngatillugu aatsitassarsiorluni ingerlatsinernut ataasiakkaanut ataatsimoortumik piviusumik naliliineq apeqqutaassaaq, kisianni inatsisissatut siunnersuutip piumasagaatai qinngornernut ioninngortitsisartunut aamma qinngornernut illersorneqarnissamut tunngasut minnerpaamik eqqortinneqarsimassapput.”

Aatsitassarsiornermi ingerlatsinernut tunngatillugu akuersissutit aamma ingerlatsinerit matumani Aatsitassat pillugit inatsimmi taamaallaat maleruagassiuunneqarput. Aatsitassarsiorfinnut qinngornernik ulorianartunik (radioaktive materialer) piiiaffioratarsinnaasuni akuersissutinik tunisisoqaraluarpat tunisisoqanngikkaluarpalluunniit siunnersuummi matumani maleruagassiuunneqanngilaq.

Akerlianik Ioninngortitsisinnaasunik passussinermi illersuutissanut tunngasut nalinginnaasumik inatsimmi atuuttumi maleruagassiuunneqarsimannngitsut minnerpaamik inissinneqareersimassapput. Tamanna aatsitassarsiorfinnut qinngornernik ulorianartunik piiiaffiusinnaasuni sulinermi aamma atuuppoq.

Inatsisissatut siunnersuummi § 1. Imm. 5-imi allassimavoq:

“Aatsitassarsiornermi ingerlatsinernut tunngatillugu akuersissutit aamma akuerineqarnerit Aatsitassat pillugit ingerlatallu tamatumunnga pingaarutillit pillugit Inatsisartut Inatsisaat (Aatsitassat Ikummatissanullu Inatsit) tunngavigalugu malittarisassiuunneqassapput. Akuersissutini aamma akuerineqarni taakkunani inatsimmi matumani piumasagaatigineqartunit annertunerusunik piumasagaateqarnissanik aalajangersaasoqarsinnaavoq.”

Ioninngortitsisinnaasunik passussinissamut pisinnaatitsissut aatsitassarsiornermi suliniutinut akuersissutit Aatsitassaqarnermut Naalakkersuisoq annertusisamik sakkortunerusumillu inatsimmi matumani mattunneqanngimmat aalajangersakkani qulaani taaneqartumi naqissuserneqarpoq.

1.2 Inatsisip nunat tamalaat akornanni isumaqatigiissutaannut attuumassuteqarnera

Qinngornernik ioninngortitsisartunik sulisut illersorneqarnissaat pillugu Nunat Tamalaat Isumaqatigiissutaat nr. 115 “International Labour Organization (ILO)” naapertorlugu inatsisissatut siunnersuummi Kalaallit Nunaata ilanngussinnaanera tunngavissaqarluartoq siunnersuummi nalinginnaasumik oqaaseqaatini takuneqarsinnaavoq. Isumaqatigiissutip imarisaa taanna malinneqassappat qinngornernut ioninngortitsisartunut suliaqartut illersorneqarnissaannut nunat ilaasortaasut malittarisassiornissaat aaqqissuussinernullu aqutsinissaat piumasaqaataavoq. isumaqatigiissutitut allanut ILO-mi isumaqatigiissut sanilliunneqassaaq, tassani Kalaallit Nunaannii uranimik annissuinissamut sinaakkutissanik pingaarnernik pisortatigoortumik pilersitsisoqarnissaa siunertarineqarluni.

Taamaattorli siunnersuutip matuma Kalaallit Nunaanni isumaqatigiissutit tulleriiarneqartut allat Kalaallit Nunaanni atortuulersinneqarnissaannut inatsisissatut siunnersuut manna tunngavissiiersaq nalinginnaasumik oqaaseqaatini ersarissumik allassimanngilaq. taama inissisimasoqarnera ataatsimiititaliamit ilimagineqanngilaq. Peqqinnissamut Naalakkersuisoq allatut isumaqaruni siunnersuutip matuma aappasaaneerneqarnissaannut akissuteqaatitut allakkiamut ilanngunneqarnissaa qinnutigineqarpoq.

1.2.1 siunnersuutip siunertaa pillugu eqikkaaneq

Qinngornernut Ioninngortitsisinaasunut peqqinnissaqarfimmi allanilu innuttaasut isersimaffigisartagaanni imaluunniit katsorsarneqarfigisaanni atorneqarnissaata toqqortarineqarnissaatalu maleruagassiuunneqarnissaa matumani ilanngullugu inatsisissatut siunnersuut pingaarnertut arlalinnik siunertaqarpoq. Aatsitassarsiornermi suliaqartut sulinerminni qinngornernik ioninngortitsisinaasunik ulorianartorsiortinneqarsinnaasut illersorneqarnissaasa piviusunngortinneqarnissaannut tunngatillugu qinngornernik annertussusiliinerit il.il. annerpaaffissalerlugu inatsisissatut siunnersuummut aamma ilanngunneqarput. Taamatuttaaq qinngornernik ioninngortitsisinaasunik suliallit illersorneqarnissaat pillugu Kalaallit Nunaata International Labour Organization (ILO) konvention nr. 115.-imut ilanngunnissaannut siunnersuut tunngavissiiivoq.

1.3. siunnersuummi nalinginnaasumik oqaaseqaatit pitsaassusaat pillugit inaarutaasumik oqaaseqaatit

Inatsisissatut siunnersuummi oqaaseqaatit nalinginnaasut kipisaqattaarsorinarput. Inatsimmi siunertarineqartut ataasiakkaalugit erseqqissumillu immikoortukkaarlugit kapitalikkaarlugillu tulleriiarlugit peqqissaarussamik nalinginnaasumik oqaaseqaatini nassuiarneqarsimagaluarpata annertuumik iluaqutaasimassagaluarpoq. Akerlianik nalinginnaasumik oqaaseqaatit ilannikutut isikkoqarput atuartussanillu paasissutissat paasiniaqqissaarneqartariaqarlutik. Inatsisissatut siunnersuutini nalinginnaasumik oqaaseqaatit suliarineqarnerini siumut isigisumik pisarialimmik peqqissaarullugit suliarineqartarnissaat ataatsimiititaliamit kaammattuutigineqassaaq.

2. Siunnersuutip Inatsisartuni siullermeerneqarnera

Ataatsimiititaliami amerlanerussuteqartut Siumup, Demokraatit Atassutillu siunnersuutip piviusunngortinneqarnissaa tapersersoraat siunnersuutip siullermeerneqarnerani takuneqarsinnaavoq.

Qinngornernik ioninngortitsisartunik qinngornernullu illersuutit pillugit siunnersuummik matuminnga Naalakkersuisut saqqummiussaqaarmata Naalakkersuisooqatigiit Siumut, Demokraatit Atassutillu naammagisimaarpaat.

Siunnersuutip illersorneqarnissamut siunertaata siunnersuut tapersersorumintartungortippaa. Taamaattorli naalakkersuisuutitaqartut siunnersuutip pisariaqartinneqartumik sukumiisumik ataatsimiititaliami suliarineqarnissaa kissaatigaat.

Uranimik piiaanissaq partiip akerlerigaa aammalu Kalaallit Nunaanni qinngornernik ulorianartunik tunisassiulersinnaanermut siunnersuut aqutissiuussissasoq Inuit Ataqtigiit erseqqissaatigaat. Tamanna pissutigalugu siunnersuut Inuit Ataqtigiit tapersersorsinnaanngilaat.

3. Tusarniaanermi akissuteqaatit

Naalakkersuisoqarfiit tamarmik, KANUKOKA, Nunatsinni Nakorsaaneqarfik, Kalaallit Nunaanni Politimesteri, Nunatta Eqqartuussivia, Nunatsinni Eqqartuussivik, Kalaallit Nunaanni Rigsombudsmandi, Sulisitsisut, Kalaallit Nunaanni Uumasunut Nakorsaqaarfik aamma Inuussutissalerinermut Oqartussaaffik, Sullivinnik Nakkutilliisoqarfik, Peqqinnissamut Utoqqarnullu ministereqarfik (Sundheds- og Ældreministeriet).

3.1 Tusarniaanermut ataatsimiititaliap oqaaseqaatai

Tusarniaanerup ingerlanneqarneranut ataatsimiititaliaq oqaaseqaatissaqanngilaq tusaatissatullu tigullugu.

4. Apeqquteqaatit ataatsimiinnerlu

Siunnersuummut tunngatillugu apeqqutit aalajangersimasut eqqarsaasersuutillu qulaarneqarnissaat siunertaralugu ilisimatitsilluni ulloq 10. november 2015 Peqqissutsimut Naalakkersuisoq ataatsimiititaliamit ataatsimeeqatigineqarpoq.

Ataatsimiititaliap qaaqqusissutaa apeqqutitalik isumaliutissiisummi **Ilanngussaq 1-itut** ilanngunneqarpoq. Ataatsimiititaliap apeqqutaanut akissutigineqartut Peqqissutsimullu Naalakkersuisup qisuariaatai isumaliutissiisummi **Ilanngussaq 2-tut** ilanngunneqarput.

Itisiliissutaasumik akissuteqaat tamakkiisumik **Ilanngussaq 2-tut** ilanngunneqartoq ataatsimiititaliamit qujassutigineqarpoq

Aatsitassat pillugit inatsit naapertorlugu aatsitassarsiornermi ingerlatsinermi tunniussinerit akuersinerillu maleruagassiuunneqartartut ataatsimiititaliamit maluginiarneqarpoq, maleruagassiornerlu taanna nunat tamalaat akornanni periuserineqartartoq pitsaasoq akuerineqarsimasorlu tunngavigalugu suliarineqassalluni.

Uranisiorfinni sulinermi maleruagassat eqqartorneqartillugit nunat suut periusaat Naalakkersuisut innersuussinnaaneraat apeqqummi 5c)-mi ataatsimiititaliamit paaserusunneqarpoq. Aatsitassanut Naalakkersuisumut tamanna ataatsimiititaliamit paasinianeqarsinnaasoq akissuteqaammi innersuussutigineqarpoq. Ataatsimiititaliap apeqquteqaatanut 5c)-mut akissuteqaat siunnersuutip aappassaaneerinissamut tunniunneqarnissaa ataatsimiititaliamit qinnutigineqarpoq.

5. siunnersuutip aningaasatigut kingunerisassai

Siunnersuutip akuerineqarneratigut aningaasatigut kingunerisassat siunnersuummi nalinginnaasumik oqaaseqaatinut ilanngunneqarput. Tunngavilersuutit pigineqartut naapertorlugit ataatsimiititaliaq allatut naliliinissaminut tunngavissaqanngilaq. Naalakkersuisut apeqqut tamanna peqqissaarullugu misissorsimassagaat siunissamilu aningaasatigut kinguneqartinneqarnissaata ilimagineqannginnera ataatsimiititaliamit tatigineqarpoq. Siunnersuutigineqartoq naatsorsuutigineqartut paarlattuani naatsorsuutigineqartunik amerlanerusunik pisortat karsiannut aningaasartuutaanerussagaluarpat aningaasartuutit taakku aningaasaliissutissatut immikkoortinneqareersut iluini akilerneqarsinnaapput taamaattoqassappallu suliniutinik allanik tullerijaaernermi tunulliussoqartariaqassaaq.

Maleruagassap matuma piviusunngortinneqarneralu Nunatta Karsianut aningaasartuutaassammatt ilanngussaq 2-mi apeqqut 4-mi paasissutissiissutigineqarpoq. Assersuutigalugu Statens Serum Institutimik suleqateqarneq aningaasartuuteqarnerulernermik kinguneqassaaq. Nakkutilliinermut siunnersuinemullu aningaasartuuteqartoqassaaq. Taakkulu ukiumut 500.000 kr.-inik naleqassapput.

6. ataatsimiititaliap inaarutaasumik oqaaseqaatai

Qinngornernut illersuinissamut maleruagassiornissap ingerlanneqarnissaa ataatsimut isigalugu ataatsimiititaliamit naammagisimaarneqarpoq. Peqqinnissaqarfimmi, kigutileriffinni assersuutigalugulu namminersorlutik inuutissarsiortunut tunngatillugu qinngornernut ionninnngortitsisartunut maleruagassiornissaq pisariaqarpoq pitsaasuullunilu, taamaaliornikkut sulisut innuttaasullu illersorneqarsinnaaniassammata. Pineqartumilu inatsisiliornerup qanoq iluseqarnissaa ataatsimiititaliami isumaqatigiinngissuutaavoq.

7. Ataatsimiititaliap inassuteqaatai**Ataatsimiititaliami amerlanerussuteqartut Siumut aamma Demokraatit siunnersuut pillugu ima oqaaseqarput:**

Siunnersuut ilusimisut iluseqartoq Siumup Demokraatillu tapersorsorpaat. Pineqartup maleruagassiuunneqartariaqarnera pisariaqartutut nalituutullu partiit taakku isumaqarput. Inuit qinngornernik ioninngortitsisartunik suliallit aamma passussisuusinnaasut illersorneqarnissaat tunngavigalugu inatsisip taassuma piaartumik inissinneqarnissaa amerlanerussuteqartunut pingaaruteqarlunnarpoq. Pineqartumut ataatsimut maleruagassiortoqarnissaa amerlanerussuteqartunit pissusissamisoortutut isumaqarfigineqarpoq.

Taama oqaaseqarlutik siunnersuutillu ilusimisut iluseqartillugu akuerineqarnissaa amerlanerussuteqartut inassutigaat.**Ataatsimiititaliami ikinnerussuteqartut Inuit Ataqtigiit siunnersuut pillugu ima oqaaseqarput:**

Peqqinnissaqarfimmi sulisut aamma inunnut aatsitassarsiornermik suliallit illersorneqarnissaat pillugu inatsisip avissaartinneqarnissaa pingaaruteqartoq Inuit Ataqtigiit isumaqarput. Siunnersuutip siullermeerneqarnerani paasinarsivoq uran pillugu naalakkersuisooqtigiit anguniagaat inatsisitigut periarfissinneqartoq. Danmarkimi inatsisit ataatsimoortinneqarnissaasa sulissutigineqarnerat inatsisit ataatsimut suliarineqarnerinut peqqutaatinneqarpoq. Tamanna tunngavigalugu peqqinnissaqarfimmi sulisut aamma inuit aatsitassarsiornermik suliaqartut inatsisip ataatsip iluani maleruagassiuunneqarnissaat Inuit Ataqtigiinnit akuerineqarsinnaanngilaq. Danmarkimi inatsit taama ilusilersorsinnaavaat uranisiortussaannnginnertik pissutigalugu.

Taamaattumik inatsit ilusimisut iluseqartillugu ikinnerussuteqartut akuerisinnaanngilaat itigartinneqarnissaalu inassutigalugu.

Taama oqaaseqarluni isumaliutissiisummilu oqaatigineqartunik paasinnilluni siunnersuut ataatsimiititaliap aappasaaniigassanngortippaa.

Tillie Martinussen
Siulittaasoq

Agathe Fontain
Siulittaasup tulli

Jess Svane

Laura Tàunâjik

Ineqi Kielsen

Ane Hansen

Mimi Karlsen